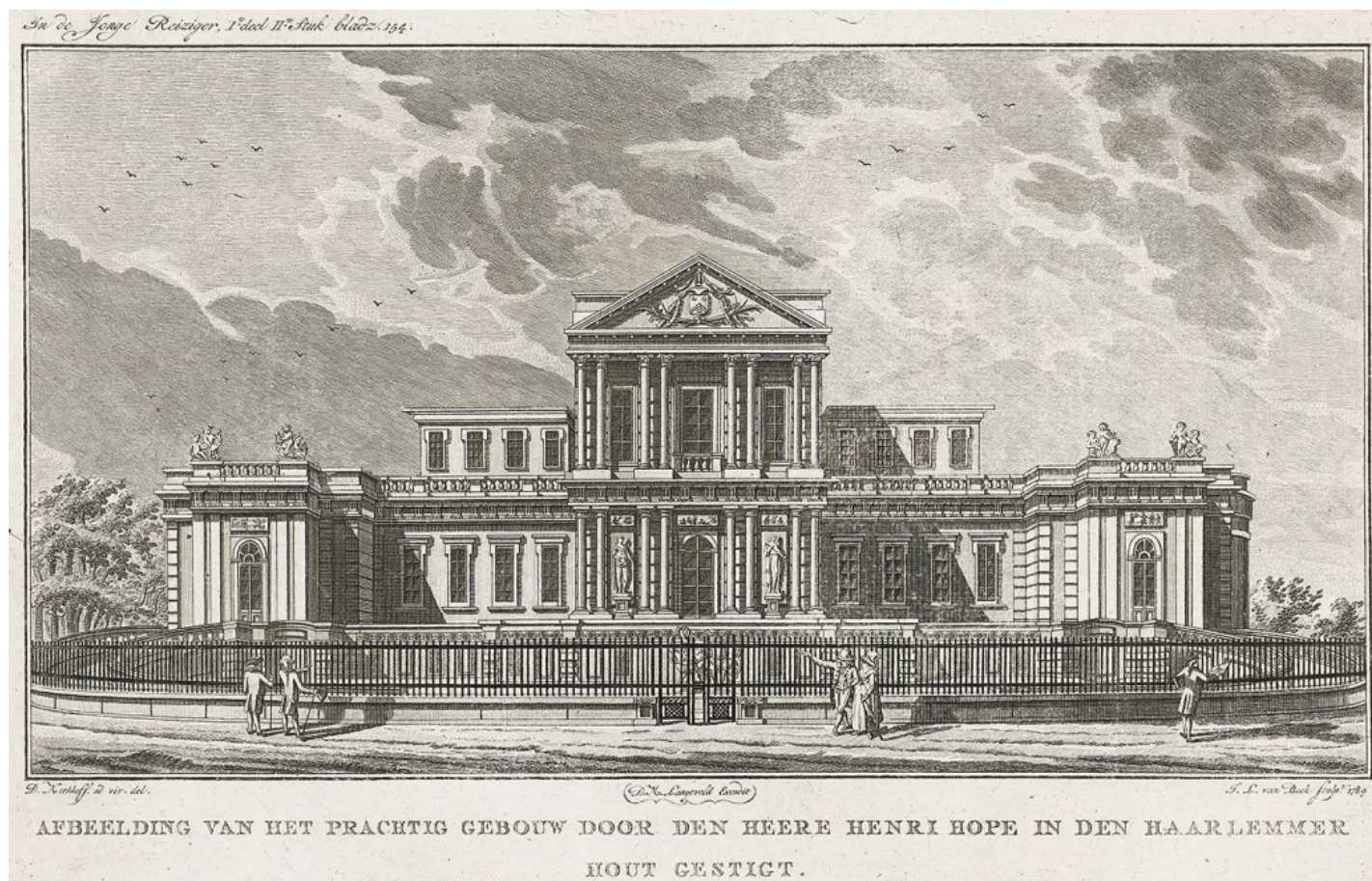

FOUT ERFGOED? PAVILJOEN WELGELEGEN EN HET SLAVERN IJVERLEDEN

FOUT ERFGOED? PAVILJOEN WELGELEGEN EN HET SLAVERNIJVERLEDEN

Adres: Dreef 3, 2012 HR Haarlem
Kadastrale aanduiding: Gemeente Haarlem, Sectie K, nr. 3736
Rijksmonument nr.: 19043

augustus 2020

Jacqueline Heijenbrok
Guido Steenmeijer

De Fabryck - Bureau voor Gebouwhistorisch Onderzoek V.O.F. - Office for Building History
Bekkerstraat 133 3572 SG Utrecht t +31 (0)306376184 www.defabryck.nl de.fabryck@xs4all.nl

Afbeelding omslag: Paviljoen Welgelegen in het Haarlemmerhout bij Haarlem, Jan Lucas van der Beek naar Daniël Kerkhoff, 1789 (Rijksmuseum Amsterdam).
De buitenplaats is in opdracht van Amsterdamse bankier Henry Hope (1735-1811) gebouwd tussen 1785 en 1792, naar ontwerp van de Amsterdamse stadsarchitect Abraham van der Hart (1747-1820).

© Aan de informatie in dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend.

Dit rapport is uitsluitend bedoeld voor intern gebruik. Onder geen beding mag het geheel of gedeeltelijk worden verstrekt aan derden, of op internet, sociale media of andersoortige media worden gezet, zonder de uitdrukkelijke toestemming van zowel de opdrachtgever (zie hiervoor de inleiding) als *De Fabryck* - Bureau voor Gebouwhistorisch Onderzoek.

INHOUD

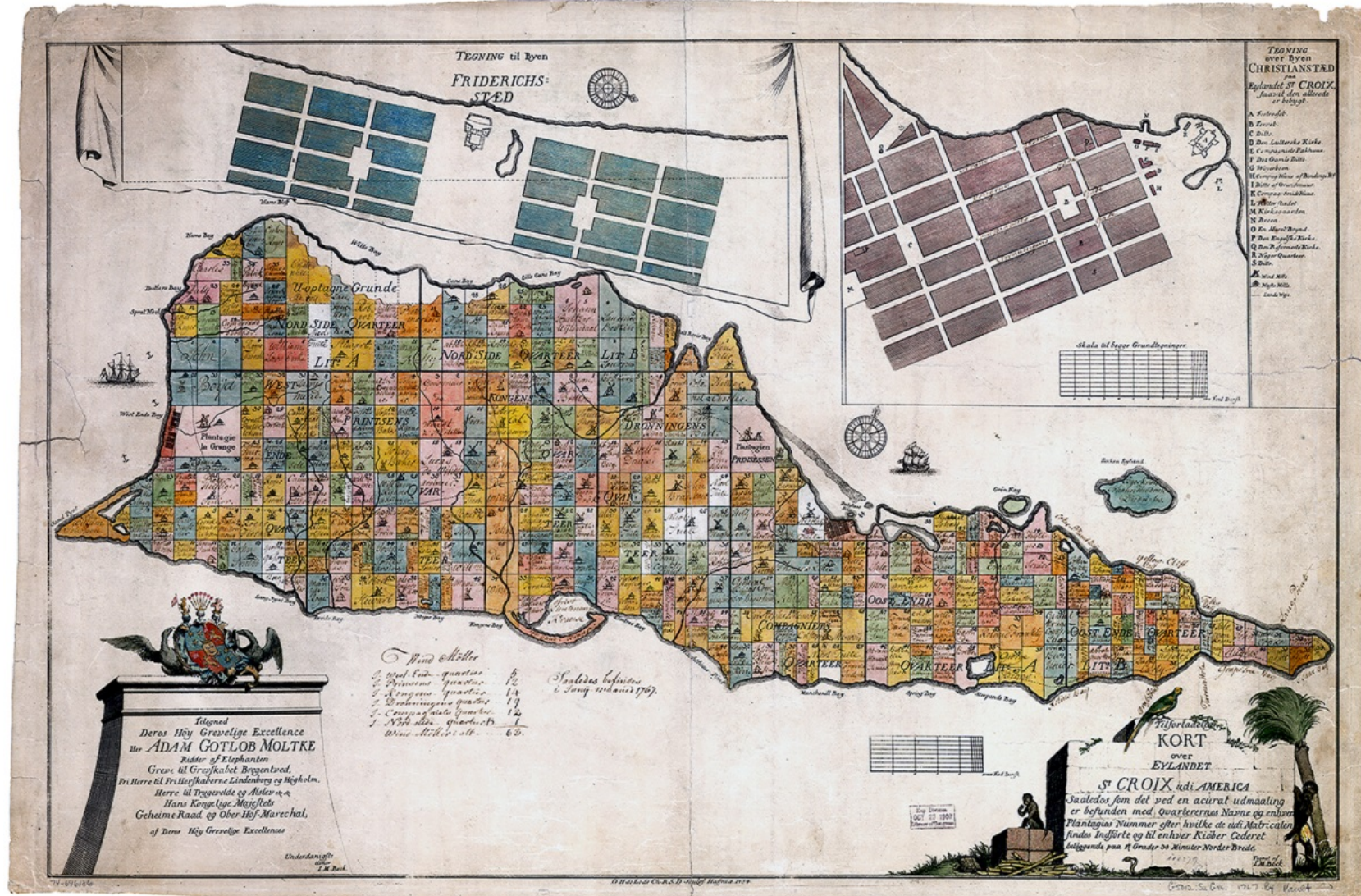
Verantwoording	p. 2
Inleiding	p. 4
Negotiaties	p. 6
Slavenhandel	p. 13
Conclusie	p. 14

VERANTWOORDING

Vanwege de toegenomen urgentie van het slavernijdebat heeft de Provincie Noord-Holland het initiatief genomen te laten onderzoeken of, en zo ja in hoeverre zijn hoofdzetel, Paviljoen Welgelegen in Haarlem, is gefinancierd met opbrengsten uit economische activiteiten die verband hielden met slavernij.

Dit onderzoek is uitgevoerd door drs. Jacqueline Heijenbrok en dr. Guido Steenmeijer *De Fabryck* - Bureau voor Gebouwhistorisch Onderzoek, vanwege hun kennis van (de bouw van) Paviljoen Welgelegen en van het archief van de firma Hope & Co in het Stadsarchief Amsterdam.

De dank van de onderzoekers gaat uit naar mevrouw S. Memel (Provincie Noord-Holland).

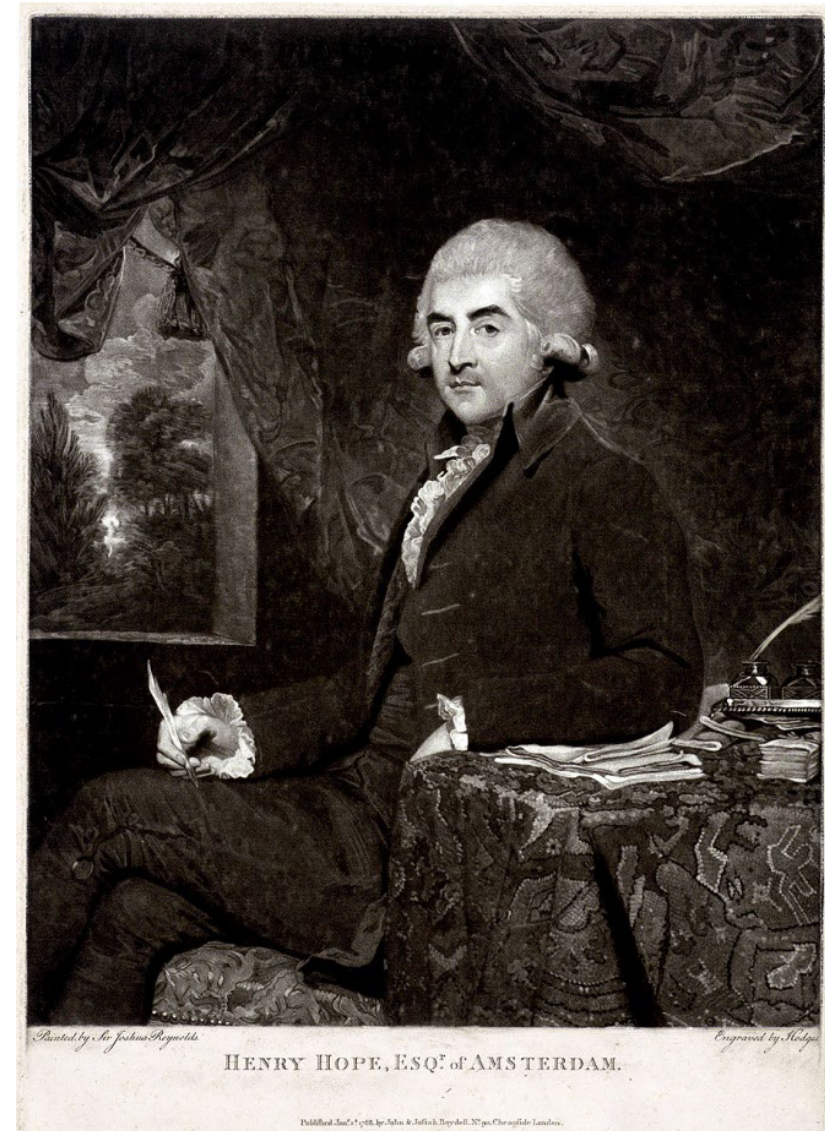
1. Kaart van het eiland St. Croix, I.M. Beck en O.H. de Lode, 1767 (Library of Congress); vrijwel het hele eiland is planmatig opgedeeld in plantagepercelen; de verschillende plantages, voorzien van hun eigen naam en/of die van de eigenaar, hebben elk een eigen kleur gekregen; rechtsonder een cartouche met de titel 'Betrouwbare kaart van St. Croix', vastgehouden door een slaaf.

Inleiding

Paviljoen Welgelegen is gebouwd in 1785-1792 in opdracht van Henry Hope (1735-1811), die vanaf 1762 venoot was Hope & Co, een in Amsterdam gevestigd handelshuis. De achttiende-eeuwse aanduiding 'handelshuis' is in zijn huidige betekenis te beperkt om het werkterrein van Hope & Co te beschrijven: begonnen als handelsonderneming in goederen, met name internationaal, ontwikkelde Hope & Co zich steeds meer tot een breed georiënteerde financiële instelling, in huidige termen zowel bank, met name zakenbank, als zeeverzekeraar.

Hope & Co is (via MeesPierson) één van de rechtsvoorgangers van ABNAMRO, maar is bij onderzoek naar het slavernijverleden van deze bank, uitgevoerd in 2005-2006 in opdracht van de toenmalige Amerikaanse dochteronderneming LaSalle, om onbekende reden buiten beschouwing gebleven.¹

Dit geldt namelijk niet voor een aantal andere Nederlandse handelshuizen, zoals het eveneens Amsterdamse Ketwich & Voomborg(h), dat aantoonbaar betrokken bleek te zijn geweest bij de financiering van plantages in het Caribisch gebied die afhankelijk waren van slavenarbeid.

¹ K.R. Allen, J. Vos (Old Dominion University, Norfolk (Virginia)), 'Slavery-Era Disclosure and Atlantic Commerce', *History Faculty Publications* 31 (2008), p. 55-57.

2. Henry Hope, door Charles Howard Hodges naar schilderij van Joshua Reynolds, 1788 (Rijksmuseum Amsterdam).

Negotiaties

Ook weer in Amsterdam werd begin jaren 1750 een financieel instrument ontwikkeld om te investeren in de kapitaalsintensieve 'West-Indische' plantages, die economisch steeds belangrijker werden. Het betrof een hypotheekachtige constructie, die werd aangeduid als plantagelening maar meestal als 'negotiatie', vanwege de lange onderhandelingen die doorgaans aan de verstrekking vooraf gingen. Negotiaties werden opgericht door handelshuizen, de betaling van rente en aflossing geschiedde in de vorm van producten en als onderpand dienden de plantages zelf, met al hun toebehoren. Hiertoe moesten deze vooraf worden geïnventariseerd en getaxeerd, een handeling die frequent moest worden herhaald.

Al sinds de jaren 1770 is bekend dat Hope & Co vanaf midden jaren 1760, dus ten tijde van Henry Hope, ten minste acht negotiaties zelf heeft opgericht² (afb. 9, 10), en daarnaast een aantal negotiaties heeft overgenomen, met name van het collega-handelshuis Lever & De Bruine, in 1776 (afb. 5, 11).³

Daarnaast heeft de firma zeker één keer geparticipeerd in een negotiatie van een buitenlandse partij, te weten het Londense handelshuis Bosanquette & Fatio, voor de plantage 'Paradise Estate' op Grenada (afb. 3).⁴

Ontvangers van de leningen waren plantages op de destijds Britse eilanden Grenada en Tobago, de destijds Deense eilanden St. Croix, St. Thomas en St. John (nu behorend tot de Amerikaanse Maagdeneilanden), St. Eustatius

² J.P. van de Voort, *De Westindische plantages van 1720 tot 1795; financiën en handel*, Eindhoven 1973, p. 292- 293.

³ M.G. Buist, *At spes non fracta; Hope & Co 1770-1815*, Den Haag 1974, p. 20.

⁴ Stadsarchief Amsterdam, 735, inv.nr. 1868.

P R O J E C T V A N E E N N E G O T I A T I E,

Groot *f* 132000. te verftrekken aan en ten behoeven van den Wel Ed. Heer *Luitenant Gouverneur* ~~ROBERT~~ YOUNG *Esq.*, Planter op het Engelfch Eiland *Tabago*, in *America*, onder generaal verband van zyn Perzoon, en alle zyne Goederen, dog fpecialiaal van zyne twee Plantagien, geleegen op het zelve Eiland, te weeten, de eerfte genaamt *AUCHENSCKOCK*, groot 262 Akkers, met 95 Slaven, 20 Mans, Vrouwen als Kinderen, waardig volgens *Taxatie Lβ. 16305.* en de andere genaamt *HALFIELD*, groot 300 Akkers, met 83 Slaven als boven, getaxeerd op *Lβ. 11212.* bedragende te zamen *Lβ. 27517.* makende à *f* 11 per *Lβ.* een Capitaal van *f* 302687. *Hollands Courant.*

Deze Negotiatie gefchied onder directie van de Heeren *J. A. CROP, J. MAY & Co.* voor de tyd van 6 Jaren, invoegen dat na verloop van dezelve de eerfte Termin van aflossing, zynde 25 pCent, zal moeten gefchieden op den 1 Maart 1781. en vervolgens 's Jaarlyks 25 pCent by Lotinge.

De Intresten zullen inmiddels 's Jaarlyks lopen tegen 5 pCent.

De Inttekening gefchied van heeden af, ten Comptoire van Directeuren voornoemt, alwaar de respectieve Deelnemers, tegen ontvangst der Obligatien en jaarige Intrest Coupons, hunne Capitalen moeten fourneeren voor ofte op den 5 Maart 1774. zullende die geenen, dewelke mogten verkiezen laater te fourneeren, gehouden zyn de Intresten op de Obligatien verfcheenen, daar by te voldoen; ingaande den 1de derzelver Maand Maart.

Ider Obligatie zal groot zyn *f* 1000. en in blanco of op naam gefelt worden, ten keuze der Deelnemers.

Deeze Negotiatie gefchied onder Borgtocht van den Wel Ed. Heer *ROBERT YOUNG*, Koopman, woonachtig in London, voor Capital en Intrest gedurende de tyd der Negotiatie, behalven alleenlyk nog voor de Intresten, staande dezelve tyd, door de Heer *JOHANNES MAY* in zyne Privé.

De Inventariffen en Acten van Hypotheek, zullen gedepofiteerd blyven onder de Notaris *CORNELIS VAN HOMRICH*, mitsgaders de Obligatien of Bounds, welke door den Wel Ed. Heer *ROBERT YOUNG* in London, als Borg, ten behoeven van Directeuren voornoemt, zullen worden gepaffteert.

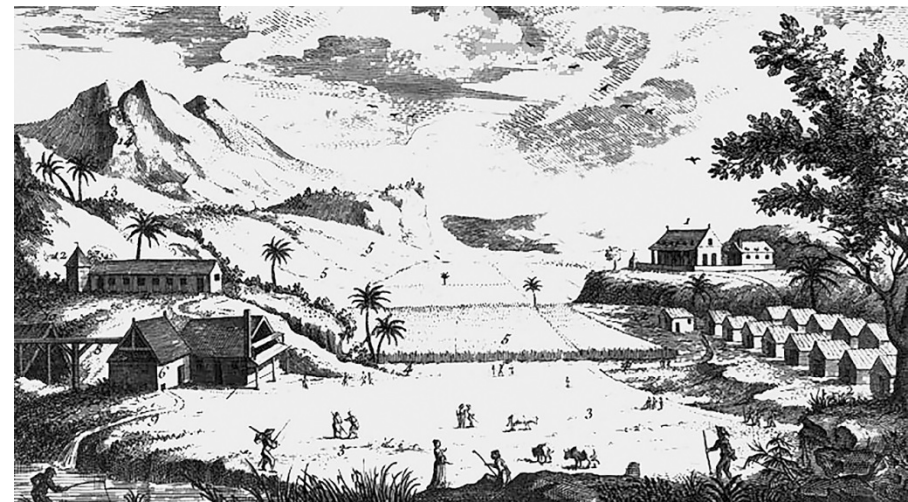
4. Voorbeeld van de aankondiging van een Negotiatie voor een plantage op Tobago, omstreeks 1775 (Stadsarchief Amsterdam 735, inv.nr. 1856).

De Heeren HOPE en COMP., te Amsterdā, als gefuccedeerde Directeuren van een Negotiatie, bevorens opgericht ten Comptoir van de Heeren LEVER en DE BRUINE, op eenige Plantagien in het Deensche Eiland St. CROIX, waar van de Aandeelen zyn gemerkt Letter B., op aucthorisatie van Heeren Commisfariſen, adverteeren, dat gedurende de maand February aanstaande, ten Huize van de Kasfiers BECK en LODEWYKS, zal betaald worden de verſcheenen INTREST-COUPONS van gemelde Negotiatie, à f 40:- van ieder Coupon, en zulks tegen intrekking van dezelve; en zal by dezelve gelegenheid ten Huize van gemelde Kasfiers, ingevolge Loting, ten overitaan van Heeren Commisfariſen, door Notaris in prefentia van Getuigen gedaan, worden afgelost de volgende drie Obligatiē of Aandeelen van gemelde Negotiatie, als: No. 173, 377, 434, ieder groot f 1000:- Kapitaal, verſchynende primo February 1792, en zulks tegens intrekking van dezelve Obligatiē of Aandeelen, met de daarby behoorende en nog reſtēerende Intrest-Coupons, als wordende de gezegde uitgeloten Obligatiē met den eerſten February 1792, voor losbaar verklaard en gehouden, en mitsdien zullen ook geen verdere Intresfen op dezelve betaald worden.

De Heeren HOPE en COMP., te Amsterdā, adverteeren, dat gedurende de maand February 1792, ten Huize van de Kasfiers BECK en LODEWYKS, zullen betaald worden de verſcheenen INTREST-COUPONS, ten lasten het RUSSISCHE KEIZERRYK, ten Comptoir van gemelde Heeren HOPE en COMP. genegotieerd.

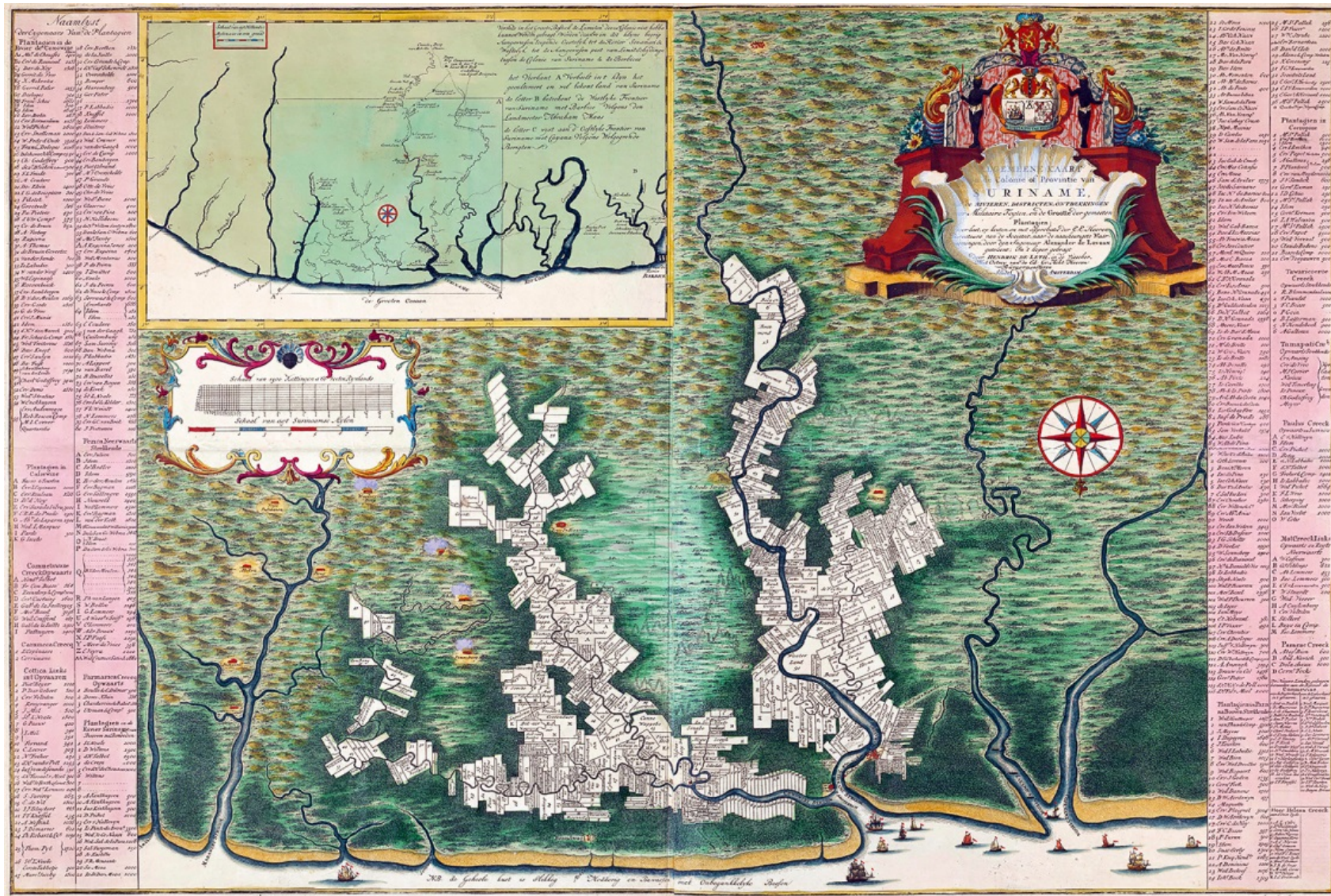
De Heeren HOPE en COMP. en HOGGUER, GRAND en COMP., te Amsterdā, adverteeren, dat gedurende de maand February 1792, zal gevaceerd worden ter betaaling van de verſcheenen INTREST-COUPONS, ten lasten de KROON ZWEDEN, ten Comptoir van de Heeren HOPE en COMP. en HENRY FIZEAUX en COMP., genegotieerd, te weten van de Coupons geteekend *Velbert*, by de Kasfiers BECK en LODEWYKS, en van de Coupons geteekend *Hogguer*, by de Kasfiers CUYK VAN MIEROP en TETTERODE, mede te Amsterdā.

5. Aankondiging van Hope & Co in de Amsterdamse Courant van de uitbetaling van rente op een van Lever & De Bruine overgenomen negotiatie op plantages op St Croix, op één lijn gesteld met rentes uit leningen aan Rusland en Zweden (eronder), 18 januari 1792 (Delpher).

6. Suikerplantage op het eiland St. Croix, omstreeks 1800 (Wikipedia).

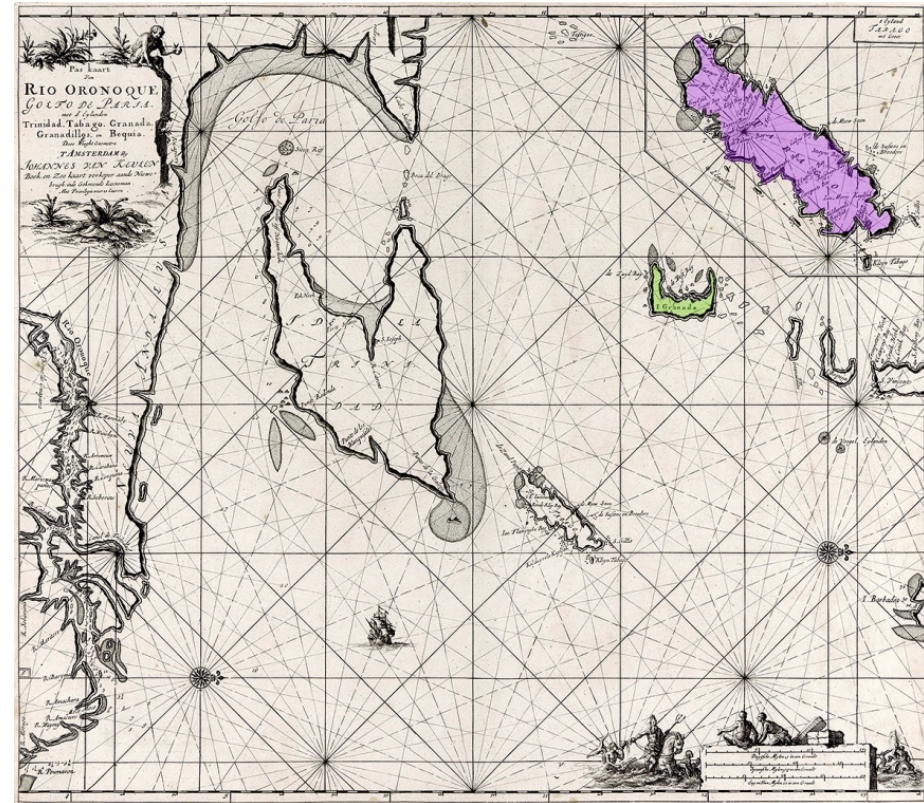

7. Kaart van de 'Colonie of Provincie van Suriname', met daarop aangegeven de plantages, met aan weerszijden lijsten van de in totaal 519 plantages met hun eigenaars; rechtsboven een cartouche met de titel en het wapen van Suriname, geflankeerd door twee slaven, omstreeks 1750 (Rijksmuseum Amsterdam).

en, naar nu is gebleken, St. Maarten.⁵ Ook heeft Hope & Co belangen gehad in verschillende plantages in Suriname, via Lever & De Bruine.⁶ In totaal is Hope & Co verantwoordelijk geweest voor zeker dertien leningen, waarmee de firma getalsmatig tot de grootste geldverstrekkers van de Republiek behoorde, samen met Abraham ter Borch & Zoonen (Amsterdam; ook dertien) en Ferrand Whaley & Jan Hudig (Rotterdam; twaalf) en met een gezamenlijke leensom van zo'n 2,5 miljoen gulden was Hope & Co de op twee na grootste, na Abraham ter Borch & Zoonen (bijna 8,6 miljoen) en Gideon Deutz (Amsterdam; 3,7 miljoen).⁷

Het archief van Hope & Co in het Stadsarchief Amsterdam bevat de ondubbelzinnige bewijzen van de zakelijke bemoeienis van de firma, en in het bijzonder Henry Hope, met de op slavenarbeid drijvende plantages. Zo tekende Henry op 28 oktober 1772 en 8 maart 1773 uit naam van de firma het contract voor een negotiatie van f 220.000 voor een suikerplantage op Tobago van Charles Irvine en John Leith (afb. 10). Het onderpand bestond uit 'zeven honderd akkers Land of daar omtrent en de verscheidene Landerijen, Huizen, Buitenhuizen, Getimmertens, Oprichtingen, Gebouwen, Pakhuizen, Suiker-huizen, Kook-huizen, Bereidingshuizen, Distileerhuizen, Molens, Overns, Ketels, Vaten, Werktuigen, Gereedschappen, Goederen, land-Behoeftens en alle verdere dingen toen op de gemelde verscheide Perceelen Plantagieland en Goederen zich bevindende en opgericht met derzelver verscheide Gerechtigheden Leden en Toebehoren, *als ook de verscheide*

8. Kaart van Trinidad, Tobago (paars) en Grenada (groen) in de Golf van Paria bij Venezuela (links), Jan Luyken, 1684-1799; noorden is rechtsboven (Rijkmuseum Amsterdam).

⁵ Stadsarchief Amsterdam, 735, inv.nrs. 1855, 1872.

⁶ Stadsarchief Amsterdam, 5075, inv.nr. 12394 (akte 1 november 1770).

⁷ Een van de investeerders in een negotiatie van Abraham ter Borch & Zoonen voor een plantage op St. Croix in 1770 (Van de Voort p. 275, nr. 25) was stadhouder Willem V (https://velehanden.nl/berichten/vragen/bekijk/project/amsterdam/norieel_2/id/50806).

De Minne is geschreven op een laged
van vier en twintig guldens -

Johann Henricus
2. 1773.

Het Huisboot.

Op den agtsten September des
jaars-zeventien honderd drie en twintig
comparceerde roed my Comandus van de Slom-
nigh, Openbaar. Maars te Amsterdam, by
den Heer van Holland geadmiltteert,

De Weldele Heer Henry
Hope, wonende binnen dese Stad

Te kennen gevende: Dat hij Heer Com-
parand heeft verstaekt en gelend aan
den Heer Alexander Campbell van het
Eiland Grenada in America nu wonende
Oude in de Stad London, een Somma van
vijftien duizend Ponden Sterling of
een honderd vijf en zestig duizend gul-
dens, Hollands courant geld, voor den
tijd van seven jaren vast, waer na de
wederbetaling zal geschieden in de drie
volgende jaren, te weten op het expireren

8. Copia # Tobago. A.

Op den agtsten Maart des jaars-zeventien hon-
derd drie en twintig comparceerde voor mij Condel van Com-
nigh, Openbaar Maars te Amsterdam by den Heer van
Holland geadmiltteert,

De Weldele Heer Henry Hope,
wonnende binnen dese Stad

Te kennen gevende: Dat hij Heer Comparant
heeft verstaekt en gelend aan Charles Irvine, Es-
quire, wonende op het Eiland Tobago in America
en John Leith, Esquire, gewonend hebbende op het zelve
Eiland, maar nu wonende in London, een Somma
van tweemaal honderd en twintig duizend
Hollands courant geld, voor den tijd van acht jaren vast,
waer na de wederbetaling zal geschieden in de vier
volgende jaren, te weten op het expireren van ieder
jaar een gerogt vierde gedeelte, en dat tegen den
interest van vijftien honderd in het Jaar, te beta-
len alle half Jaaren de gerogte helfte van dien, al-
led in te geven den eersten Januarij des jaars-zeven-
tien honderd drie en twintig

Dat tot zekerheid voor de obligatie van het gezegde
Sommaal honderd en twintig duizend
guldens, Hollands courant geld, door de voorsz. de
Principale Obligatoren, de Heren Charles Irvine
en John Leith, mit tegader door de Heren John Ben-
thony Rucker en John Peter Rucker, bevolinden, te
de wonende in London, als der zelve Borggen, ten be-
leven van den Heer Comparant zijn geackteert
vier Onderkeerde Obligatien, te samen ten belde
gen van het zelve gezegde Sommaal van twee-
maal honderd en twintig duizend guldens, Hollands
courant geld, mit gaende nog vier en twintig onder.

9. Negotiatie van Hope & Co, vertegenwoordigd door Henry Hope, voor een plantage van Alexander Campbell op Grenada, ten bedrage van 'vijftien duizend ponden sterling of een honderd vijf en zestig duizend guldens' met een looptijd van zeven jaar, 8 september 1773 (Stadsarchief Amsterdam 735, inv.nr. 1863).
10. Negotiatie van Hope & Co, vertegenwoordigd door Henry Hope, voor de suikerplantage van Charles Irvine en John Leith op Tobago, ten bedrage van 'twee maal een honderd en twintig duizend guldens', met een looptijd van acht jaar, 8 maart 1773 (Stadsarchief Amsterdam 735, inv.nr. 1861).

Negers en andere Slaven, soo mannen als wijven en kinderen als in de ondergeschreven Cedulle of Inventaris speciaal gemeld, benevens derzelve Vermeerdering, Afkomst en Geslacht [cursivering DF], mitsgaders zodanige 18 muilezels en Paarden als op dezelve Plantagie en voorgemelde Landen waren of daartoe behoorden.⁸

De inventaris waarnaar wordt verwezen is niet bewaard gebleven, maar bijvoorbeeld wel die van een tot nu toe onbekende negotiatie van Hope & Co zelf, van f 321.448 voor de aankoop van Windsor Forest Estate op St. Croix door Charles André Chabert.⁹ Na de gronden, gebouwen en machines, bij elkaar gewaardeerd op f 115.477, volgt een lange lijst slaven, verdeeld naar geslacht en leeftijd, met een gezamenlijk taxatiewaarde van f 246.357.

Messrs Hope & Co^s St Croix March 10th 1777
Gentlemen -

Some time ago rec^d. your esteemed favour of the 7th of Septr. last, and find that you have taken into your care 24 Bbls of sugar which I remitted to Messrs Lever & De Bruine in payment of the Interest I owed them on my Mortgage, and I make no doubt but you will dispose of them to the best advantage, It gives me great pleasure to find ^{that} you are likely to take upon yourselves the direction of Lever & De Bruine's loan, and am confident it will be a pleasing circumstance to all the planters concerned, for they all complain much of Messrs Lever & De Bruine -

My complaint against them are on the following acc^t. I agreed with their agents here in the year 1770 to take a loan of five thousand pounds Ster^r which I gave a Mortgage for, and the agents desired J^r. draw on Messrs Lever & De Bruine for that sum and they wrote likewise to them on the occasion, I accordingly drew upon them for about £3000 Ster^r which they protested, and which my friend in London held in his hands, when I found my bills were protested I applied to the agents here to pay me the Damages, they desired J^r. apply to Messrs Lever & De Bruine, and if they did not satisfy me the agents w^d. in consequence of which I wrote them, but had not their answer

In the year 1771 M^r. James Meade of this Island was bound for Europe and I gave him a power of att^y to raise £5000 Ster^r on my Mortgage, he enters into an agreement wth Messrs Lever & De Bruine for this sum, and agreed to pay them a Commission of three %^t, but they would not lay the money down, and only gave their bills, or suffered bills to be drawn on them payable in 18 months and 2 years during which time they charge me Interest

11. Deel van een brief van John O'Ferrall, eigenaar van de plantage Montpellier op St. Croix, aan Hope & Co, die de desbetreffende negotiatie in 1776 had overgenomen van Lever & De Bruine, 10 maart 1777 (Stadsarchief Amsterdam 735, inv.nr. 1860).

⁸ Stadsarchief Amsterdam, 735, inv.nr. 1861.

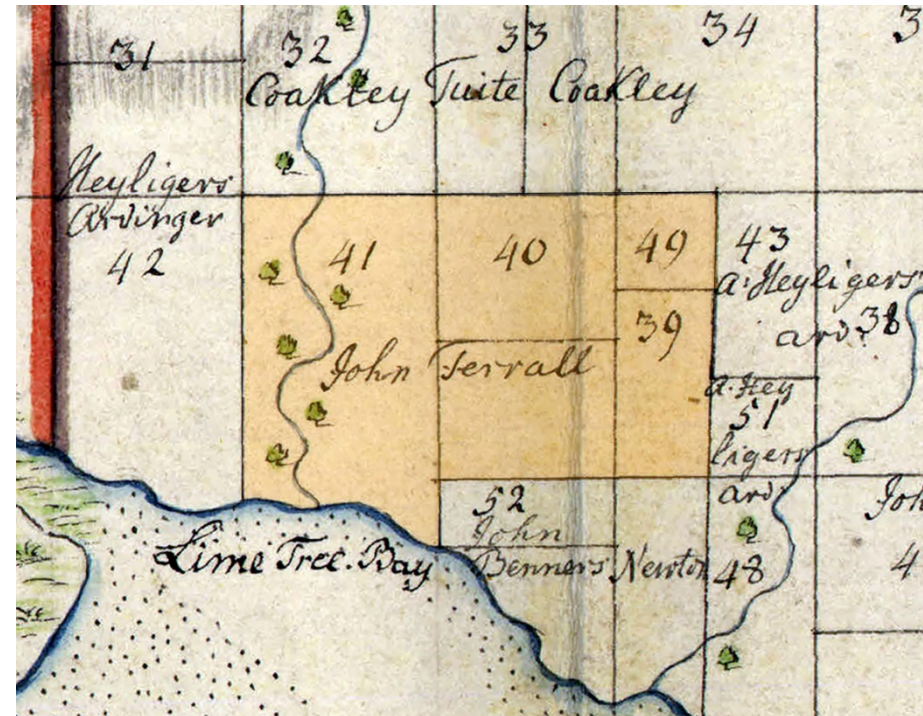
⁹ Stadsarchief Amsterdam, 735, inv.nr. 1865.

12. Kaart van het eiland St. Croix, J. Janssen naar de tweedelige kaart van Balthazar Friderich Mühlensfels, 1790-1791 (Rigsarkivet Kopenhagen); behalve het 'plantageraster' (zie afb. 1) zijn in kleur de districtsgrenzen aangegeven; oranje pijl wijst naar plantage Montpellier van John O'Ferrall aan de Lime Tree Bay (detail zie afb. 13). Volgens de kaart van 1767 (afb. 1) was de plantage toen nog eigendom van Pieter Heijligers, Jonathan Elvaus Enke en Laurence Bladwelt.

Slavenhandel

Op een themasite van het Stadsarchief Amsterdam wordt beweerd dat Hope & Co zich niet heeft beperkt tot plantagefinanciering, maar ook betrokken is geweest bij (trans-Atlantische) slavenhandel.¹⁰ Als bewijs dienen twee in het Frans gestelde documenten uit 1802 over de bevrachtungskosten van slavenscheepen die zich bevinden in het archief van de firma. Nadere beschouwing leert dat het gaat om schattingen, die - hoe wrang ze ook mogen zijn - niet kunnen worden verbonden aan concrete slavenreizen. Behalve dat de namen van schepen, gezagvoerders en bestemming niet zijn ingevuld bevat de database <https://slavevoyages.org> geen scheepsbewegingen vanuit Franse havens in deze periode. Bij deze documenten bevinden zich echter ook, afgezien van stukken over Franse douanetarieven, overzichten van bevrachtungskosten van twee slavenreizen die aantoonbaar wel hebben plaatsgevonden, vanuit Nantes via de Afrikaanse westkust naar Port-au-Prince, in 1784-1785 of 1786-1787 en in 1787-1788.¹¹ De reder was in beide gevallen Nicolas Arnou(s) Père & Fils, een firma die voor zover bekend geen relaties met Hope & Co onderhield. Zonder voorbij te gaan aan de opmerkelijke aanwezigheid van de documenten in het archief, kan daarom op grond hiervan niet worden geconcludeerd dat Hope & Co directe zakelijke bemoeienis met de slavenhandel heeft gehad - hoewel dit natuurlijk evenmin kan worden

13. Detail van de kaart van het eiland St. Croix (afb. 12), met aan de Lime Tree Bay plantage Montpellier van John O'Ferrall (oranje), J. Janssen naar de tweedelige kaart van Balthazar Friderich Mühlensfels, 1790-1791 (Rigsarkivet Kopenhagen).

¹⁰ <https://www.amsterdam.nl/stadsarchief/themasites/amsterdam-slavernij/1802-firma-hope-co/>; voor de bewering (zonder bronvermelding) op de Engelstalige Wikipediapagina van Hope & Co dat Thomas en Adrian Hope slavenhandel hebben gefinancierd, is vooralsnog geen bewijs gevonden; de achtergrond zou kunnen zijn dat Thomas Hope van 1750 tot 1751 als plaatsvervanger van de overleden stadhouder Willem IV bestuurder van de in slaven handelende W.I.C. is geweest (Buist, p. 8, 14).

¹¹ Schip Justine, gezagvoerder Joseph Mary, <https://slavevoyages.org>, id. 31124 of 31164; schip Usbeck, gezagvoerder Clément Duchesne, <https://slavevoyages.org>, id. 31136.

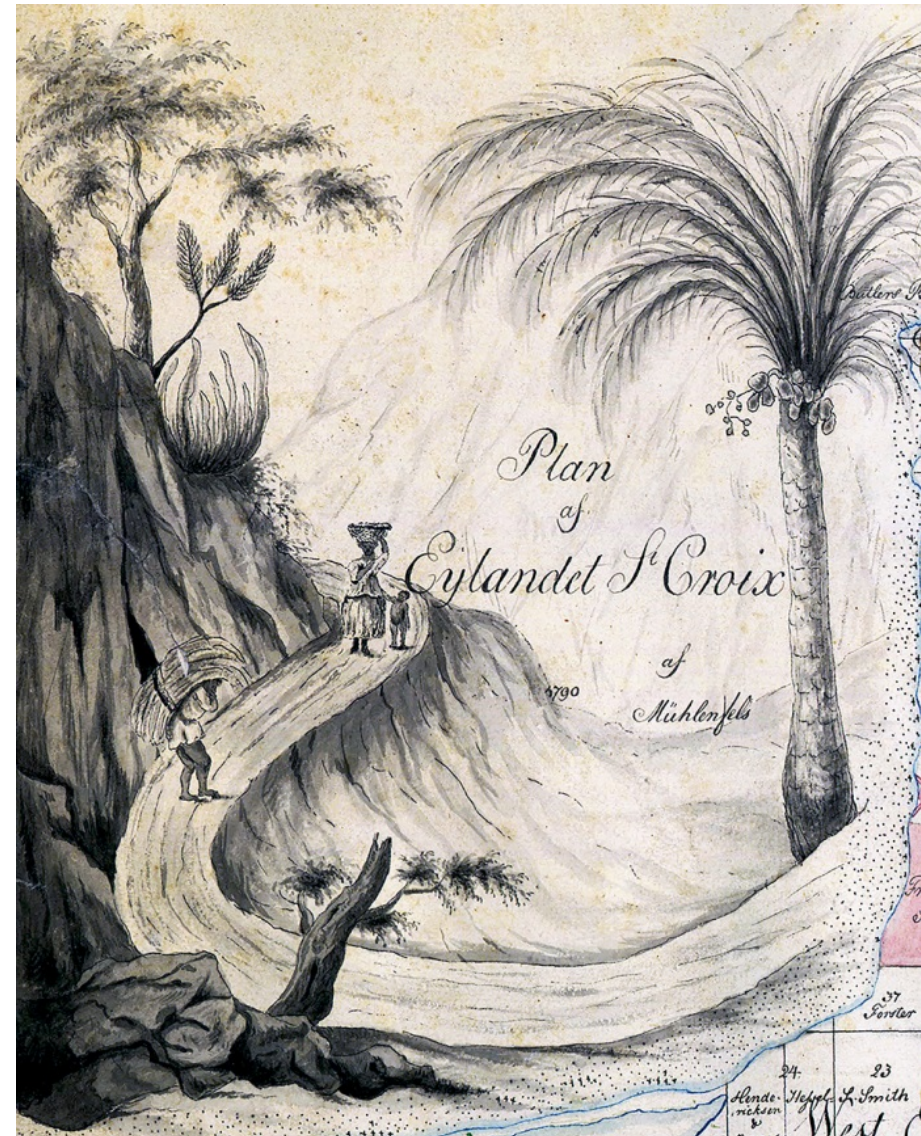
uitgesloten, omdat het proces van ontsluiting van relevante archiefbestanden nog niet is afgerond.¹²

Conclusie

Gelet op de omvang van de betrokkenheid van Hope & Co bij de negotiaties, waarvan er zes werden opgericht in periode 1770-1773 en drie werden overgenomen vóór 1783, is het praktisch onmogelijk dat Henry Hope aan Welgelegen geen geld heeft besteed dat was verdiend aan activiteiten die waren gerelateerd aan de slavernij. Tegelijkertijd zal het aandeel van de opbrengsten uit deze activiteiten binnen de totale bouwsom relatief bescheiden zijn geweest, zoals ook de omzet die deze activiteiten betrof maar een gering deel van de omzet van Hope & Co uitmaakte: niet alleen voldeed het merendeel van de negotiaties niet aan de verwachtingen¹³, andersoortige leningen, met name staatsleningen, waren veel lucratiever. Als het al mogelijk mocht zijn te bepalen hoeveel Henry Hope heeft verdiend dankzij de slavernij, dan zal het nog niet lukken de bijdrage hiervan aan de bouw van Welgelegen te bepalen, eenvoudigweg omdat de bouwadministratie voor zover bekend verloren is gegaan.

¹² Hope & Co komt ook niet voor onder de (vooral Zeeuwse en Rotterdamse) bedrijven die actief waren in de slavenhandel (zie: J.M. Postma, *The Dutch in de Atlantic Slave Trade 1600-1815*, p. 371 (bijlage 10); hier staat tegenover dat de

¹³ Van de Voort, p. 187-196.

14. Detail van de illustratie van de kaart van het eiland St. Croix (afb. 12), Balthazar Friderich Mühlenfels, 1790 (Rigsarkivet Kopenhagen).

